

6.10.2025

Eduskunta/Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

HE 87/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi
(<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+87/2025>)

Eduskunnan Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt muun muassa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira) kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta (toisiolaki) käytöstä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Valvira pyytää lausuntoa arvioitaessa huomioimaan, että virastolla on toisiolain osalta tehtäviä sekä rekisterinpitäjänä että niiden valvonnassa.

Valvira pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina. Valviran kannalta muutoksen keskeisin sisältö liittyy tietolupien ja tietopyyntöjen sekä tietojen käsittely- ja kokoamismalliin. Muutosehdotusten myötä tietolupahakemuksen tekijä voisi toimittaa hakemuksen, joka koskee useamman kuin yhden toisiolain 6 §:ssä tarkoitetun organisaation tietoaaineistoja joko Tietolupaviranomaiselle tai jokaiselle hakemuksen kohteena olevalle organisaatiolle erikseen. Jos hakemus toimitettaisiin Tietolupaviranomaiselle, hakemuksen käsittely toteutettaisiin kuten nykymallissa (Tietolupaviranomainen käsittelee hakemuksen ja myöntäisi tietoluvan usean organisaation tietoaaineistoja koskien ns. yhden luukun periaatteella). Jos taas hakemus tehtäisiin jokaiselle organisaatiolle erikseen, jokainen organisaatio myöntäisi tietoluvan erikseen. Myös tietopyyntöihin ja tietoaaineistojen käsitteilyyn esitetään edellä kuvattua hajautettua mallia.

Valvira pitää tärkeänä, että edellä kuvatussa hajautetussa ns. hybridimallissa yksittäisellä organisaatiolla olisi edelleen mahdollisuus luovuttaa tietolupa- ja tietopyyntötoimivaltansa omien tietojensa osalta Tietolupaviranomaiselle. Nykytilan osalta virasto toteaa (kuten hallituksen esityksessä on kuvattu), että Valvira on siirtänyt lupatoimivallan tietolupaviranomaiselle, mutta pidättänyt itsellään oikeuden

käsitellä sellaisia lupahakemuksia, joissa Valvira on hakijana ja jotka koskevat tietojohdantamista.

Valviran toiminta päättyy 31.12.2025, ja osana aluehallinnon uudistuksesta kaikki viraston tehtävät siirtyvät uuteen Lupa- ja valvontavirastoon (LVV). Vuoden 2026 alussa toimintansa aloittavan Lupa- ja valvontaviraston toimiva johto linjaa viraston aloitettua Lupa- ja valvontaviraston osalta toisiolain mukaisten tietolupa- ja tietopyyntötehtävien mahdollisesta siirrosta.

Tässä yhteydessä Valvira toistaa työryhmässä esittämänsä näkemyksen, että virastolla (tai tulevalla Lupa- ja valvontavirastolla) ei ole nykyresurssein mahdollisuutta uusiin toisiolain mukaisiin tietolupa- tai tietopyyntötehtäviin. Lisäksi tämänkaltaiset uudet tehtävät voisivat olla ristiriidassa Valviran toisiolain valvontatehtävien kanssa. On myös huomioitava, että Valvira on rekisterinpitäjän esimerkiksi hyvinvointialueisiin verrattuna hyvin pieni toimija, joten tämänkaltaisen uusi tehtävä olisi huomattava lisä Valviran nykyisiin tehtäviin ja edellyttäisi merkittäviä IT-investointeja. Näiden IT-investointien tarkkaa euromäärää ei voida tässä arvioida, mutta ne olisivat todennäköisesti huomattavia. Lisäksi tässä yhteydessä on huomattava, että vuoden 2026 alussa aloittavan Lupa- ja valvontaviraston häiriöttömänä käynnistämisen varmistamiseksi on kriittistä, että viraston tehtäviä ei tässä yhteydessä lisätä.

Hallituksen esityksen osalta Valvira huomioi teknisen korjaustarpeen. Hallituksen esityksen toisiolain 23 §:n 1 momenttiin (Tietoturvallisen käyttöympäristön suojaaminen) ehdotettava muutos, jonka mukaan käyttöympäristön tietoturvan osalta aiempi viittaus julkisuuslain 36 §:ään ehdotetaan korvattavaksi tiedonhallintalain 4 luvun tietoturvavaatimuksilla. Esitöiden mukaan viittaus julkisuuslakiin on vanhentunut, ja nykyisin tietoturvavaatimuksista säädetään tiedonhallintalaissa.

Hallituksen esityksen kohtaan 5 (Muut toteuttamisvaihtoehdot) liittyen Valvira toteaa, että yllä kuvattua toimivallan siirtopäätöstä valmistellessaan Valvira on arvioinut, että toisiolaki on epä johdonmukainen tietojohdantamista koskien. Tietojohdantaminen on arkipäiväistä toimintaa myös viranomaisten toiminnassa, ei pelkästään sosiaali- ja terveyspalvelunantajien toiminnassa. Useat viranomaiset pystyvät perustelemaan tietojohdantamiseen liittyvää tietojen käyttöä muun muassa niille niitä koskevassa laissa säädetyllä kehittämistehtävällä

(esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle on sitä koskevassa laissa (668/2008, 2 §) säädetty tehtäväksi tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa). Valviralla ei kuitenkaan ole tällaista lakisääteistä tehtävää, vaan sen tietojohdamiseen liittyvä kehittämistoiminta perustuu tavoitteeseen yleisesti kehittää valvontaa ja ohjausta vaikuttavammaksi ja resurssitehokkaammaksi. Tällaista toimintaa on vaikea katsoa varsinaiseksi valvontatoiminnaksi, sillä usein kehittämishankkeet eivät kytkeydy yksittäiseen valvonta-asiaan. Myös tietosuojasäädökset edellyttävät, että tietojen käsittely perustuu johonkin lakisääteiseen oikeuteen tai tehtävään.

Nykytilassa lain 41 §:ä on tulkittu joko niin,

a) että siinä säädetty tietojohdaminen on rajattu vain sosiaali- ja terveysalan palvelunantajiin (mikä esimerkiksi Valvira ei lain 3 §:n 13 kohdan määritelmän mukaan ole).

tai

b) että siinä säädetty ja lain 3 § 5-kohdassa määritelty tietojohdaminen koskee tiedon käsittelemistä palvelunantajan asiakas-, palvelu- ja tuotantoprosesseissa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen ja päätöksenteon tukena. Näin ollen muu kuin palvelunantajien tietojohdaminen, mm. Valvirassa tehtävä tietojohdaminen, jää toisilain 41 §:n soveltamisen ulkopuolelle, eikä siten ole toisilain soveltamisalaan kuuluvaan tietoluvanvaraista toimintaa.

Valviran käsityksen mukaan tulkintaa a) on käyttänyt mm. STM ja tulkintaa b) mm. Findata.

Valvira ehdottaa, että toisilain 41 §:ää täsmennettäisiin siten, että 1 momentissa mainittu oikeus laajennettaisiin kaikkiin toisilain 6 §:ssä mainittuihin rekisterinpitäjiin. Tällaisella muutoksella tietojen käyttö ilman toisilaissa tarkoitettua tietolupaa myös muiden kuin sosiaali- ja terveyspalvelunantajien osalta olisi selkeämpää. Valviran näkemyksen mukaan 41 §:n täsmittäminen olisi yksinkertaista toteuttaa ja vastaisi nykytilaa paremmin myös lain tarkoitusta.

Ratkaistu: 06.10.2025
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Räsänen Satu, Erityisasiantuntija

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lisätietoja

Erityisasiantuntija Satu Räsänen (satu.rasanen@valvira.fi, p. 0295 209 637)

Tiedoksi

Valviran johtoryhmä